

Mikušťáková, Anna

Edice slovenského mesianizmu

Opera Slavica. 1996, vol. 6, iss. 1, pp. 62-63

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116921>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Závěrečná (pátá) kapitola "К вопросу о периодизации древней русской литературы", je vzácná nielen tým, že vypočúva zo zaužívaného spôsobu uvádzania periodizácie literatúry na začiatku výkladu materiálu, keď sa závery ešte nedajú oprieť o konkrétne fakty, ale najmä preto, že Juraj Kopaničák práve na základe poznatkov, vyplývajúcich z predchádzajúceho vývinového procesu literatúry a spoločenských javov, dokazuje neopodstatnenosť Pypinovej tézy o vzniku novej ruskej literatúry až v XVIII. storočí, v období Petra Veľ'kého. Na základe konkrétnej argumentácie posúva zdroj novej ruskej literatúry do XVII. storočia a spája ho s "humanistickým predrealizmom".

Aj uvedená polemika autora *История древней русской литературы* svedčí o vyso-

kej odbornej erudovanosti, ktorá sa výrazne prejavila i v jeho monografii Dostojevskij a snežok (1994), odmenenej prémieou Asociácie organizácií spisovateľ'ov Slovenska. Tento údaj uvádzame ciel'avedome a s úprimným zámerom uviesť prof. Dr. Juraja Kopaničáka do povedomia mladšej generácie, ktorá v dôsledku jeho politickej diskriminácie v období normalizácie (celé štvrt'storočie!) bola ochudobnená o možnosť oboznámiť sa s jeho obsiahlou vedeckou činnosťou v oblasti československej rusistiky. Veríme však, že jeho dielo i po dlhom nútenom odmlčaní, bude rusistickou pospolitosťou prijaté ako prvá lastovička - zvestovateľ'ka jari, s otvoreným náručím.

Sergej Makara

Edice slovenského mesianizmu

Listy Sama Bohdana Hroboňa. Pripravil, úvodní štúdiu a poznámky napsal Edmund Hleba. Edice Teória a výskum, séria Monografie - Documenta Litteraria Slovaca, zv. 39. Matica slovenská, Martin 1991, 408 s.

Tvorba textologických edícií, mj. i vydání korespondenčních souborů spisovatelů minulého století, nestojí v popředí současné literární vědy a kritiky, která jen příležitostně těží ze znalostí klasické filologie a heuristiky. Navíc pejorativní nálepka "pozitivistické" metody přisoudila publikování korespondence zdání empirické exaktnosti spjaté především s "mimoliterárním" biografismem a historickou faktografií, nikoli s vlastní podstatou studia slovesnosti jako umění. Pomineme-li však dokumentární autentičnost spisovatel'ské korespondence, její literárně-historickou hodnotu vytváří i stylizační forma, způsob textové výstavby a komunikační modely, osvětlující spisovatelovu estetickou sebereflexi. Z čtenářova hlediska je přínosem už jen zážitek z nahlédnutí do historického

kontextu, což pomáhá lidsky pochopit i přiblížit i autorovu osobní stránku.

Osobnost Sama Bohdana Hroboně (1820-1894), jehož korespondenci ke kritickému vydání připravil prešovský badatel Edmund Hleba, literární historiografie volně přiřazuje k romanticky orientovanému štúrovskému okruhu. Básnikova reflexivně-meditativní poezie v čtyřicátých letech 19. století vzbuzovala u svých současníků velkou naději, později se téměř propadla v zapomnění v důsledku svobodně zvolené osamělosti a izolace od veřejného života. Mesianistická vize o jednotě Slovanů včetně názorů o budování "všeslovanské řeči společnej pre všetkých Slovanov", zaujmu svou "bezhraničnou vierou v silu básnického slova", kde se konkrétní politická realita prolíná se světem

abstraktních vizí a představ.

Soubor listů obsahuje 178 korespondenčních jednotek chronologicky řazených z let 1834-1885, které jsou určeny 36 adresátům z nejrůznějších slovanských i neslovanských zemí a psány převážně ve slovenštině a češtině, tak i v maďarštině a němčině. Hroboň se po přijetí spisovně slovenštiny v roce 1843 stal jejím nadšeným obhájcem, který prostřednictvím romantických alegorií a symbolů pateticky vyjadřoval revoluční náladu obrozující se slovenské society. Vydavatel E. Hleba v Úvodu (s. 5-13) básnickou korespondenci rozčlenil do čtyř tematických okruhů: 1. studia v Levoči a Bratislavě a začátky uměleckých aktivit, 2. peripetie milostného vztahu k Bohuslavě Rajské, s níž Hroboň spojoval své plány do budoucnosti (jeho úspěšnějším sokem byl F. L. Čelakovský), 3. listy kolegům a přátelům většinou politického charakteru a 4. korespondence s českým lékařem a filozofem K. S. Amerlingem, jemuž se Hroboň nejčastěji svěřoval se svou "duší samotáře".

Hlebova edice, která je výsledkem dlouhodobého archivního studia v slovenských a českých vědeckých institucích a soukromých

sbírkách, se podnětně vřazuje do kontextu nepočetné řady badatelů zabývajících se Hroboňovým dílem (O. Čepan, F. Kleinschnitzová, C. Kraus, J. Magnuszewski, J. Mišianik, M. Pišút ad.). Vedle ediční poznámky zahrnuje i obšírné komentáře, seznam adresátů, bibliografické kalendárium a výběrovou literaturu o Hroboňovi. Vydavatel také musel řešit závažné textologické problémy, mj. volit odlišnou jazykovou úpravu při přepisu textů psaných česky či tehdy ještě neustálenou štúrovskou slovenštinou.

Obtížnost edice, z níž čtyřicet dopisů nebylo dosud publikováno, je dána i zvládnutím rozsáhlého počtu vysvětlivek - jmen, názvů, odkazů apod., pro které editor neměl oporu v dobových slovnících či encyklopediích. Publikaci souboru Hroboňových listů lze oprávněně považovat za cenný příspěvek nejen k lidskému a básnickému profilu autora, ale i celkově k hlubšímu poznání interpretačně opomíjené mesianistické linie slovenského romantismu. Nepochybně by po této edici mohla následovat monografie syntetizujícího rázu.

Anna Mikuš'áková

Káša, P. - Rusnák, J.: Dve štúdie o Pavlovi Jozefovi Šafárikovi. Prešov. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafárikanae. Spoločenskovedný zôžit 14. 1995. 120 s.

Devadesátá léta jsou pro studium odkazu Pavla Josefa Šafárika, této typicky dvojdomé, české i slovenské literatury patřící osobnosti, velmi příznivá. Připomeňme např. sborník nazvaný Pavol Jozef Šafárik v slovenskej a českej slavistike (vydaný v roce 1993 a věnovaný XI. mezinárodnímu sjezdu slavistů v Bratislavě) nebo reprezentativní konferenci, konanou na půdě univerzity v Prešově v roce 1995. 200. výročí narození tohoto vědce, pedagoga, sběratele lidové

slovesnosti, editora, kritika a v neposlední řadě i básníka upomínají i dvě monografické studie od mladých slovenských badatelů, jež reprezentují dvě rozdílné, avšak vzájemně se doplňující badatelské metody, z nichž jedna je opřena o problematizaci a reflexi historické látky, druhá pak směřuje do oblasti tzv. exaktních metod.

Peter Káša nazval svůj esejistický a problémově koncipovaný text *Od intuície k poznaniu* (s podtitulem *K ranej tvorbe P. J.*